

Tekirdağ Kıyı Şeridi Alan Kullanımlarının CBS Yardımıyla İrdelenmesi¹

A. Korkut² E. E. Şişman² L. Yetim Erdinç³ M. Özyavuz³

²Namık Kemal Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü , Tekirdağ

³Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara

Doğal kaynakların en iyi ve en verimli biçimde kullanılması, günümüzün en önemli konularından birisidir. Son yıllarda Coğrafi Bilgi Sistemleri (C.B.S) gerçek hayattaki karmaşık sorunların çözümünde etkin bir araç olarak kullanılmaktadır. Peyzaj planlama çalışmalarında alan kullanımlarına ilişkin araştırmalar, C.B.S. kullanımlarıyla çok daha sağlıklı ve pratik şekilde yapılabilmektedir. Günümüzde kıyısız alanlara olan talebin artması sonucunda, sınırlı potansiyele sahip kıyıların korunması ve alan kullanımlarının saptanması daha da önem kazanmıştır. Bu bağlamda, çalışmada CBS kullanımı yoluyla, Tekirdağ kıyı şeridinin geçmiş yıllardaki kullanımları ile günümüz şimdiki alan kullanımları arasındaki farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna bağlı olarak, Tekirdağ kıyı şeridi örneğinde, ülkemizin hemen her yerinde karşımıza çıkan yanlış alan kullanımlarının neden olduğu ekolojik sorunlara dikkat çekilmekte, çevre duyarlı planlama yaklaşımlarının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tekirdağ, kıyı şeridi, Coğrafi Bilgi Sistemleri, alan kullanımı

Evaluation of Land Use of Tekirdağ Coastal Zone by GIS

The effective use of natural resources is one of the important issues of today. GIS is recently used as an effective tool for solution of complicated problems. Land use researches in landscape planning studies can be done reliably and practically by the use of GIS. Depending on the increase of demands on coastal zones, the determination of land uses and conservation of them gets more important today. Within this context, in this study, the past and the present land uses of Tekirdağ coastal zone is pointed out. According to this, the ecological problems depending on wrong land uses all over Turkey is emphasized within the frame of Tekirdağ case the significance of ecological planning approaches are designated.

Keywords: Tekirdağ, coastal zone, GIS, land use

Giriş

Doğal kaynakların en iyi ve en verimli biçimde kullanılması, günümüzün en önemli konularından birisidir.

Kıyılar, su ve karasal yaşamların iç içe girdiği, ekolojik şartlar nedeniyle başlı başına ekosistem sayılan oluşumlardır. Ülkemizde kentsel kıyılar, nitelik ve nicelik yönünden sahip olduğu güzellikler nedeniyle birbiriyle yarışarak gelişen çeşitli kullanımların baskısı altında, hızlı bir fiziksel ve toplumsal doku değişikliğine maruz kalmaktadır. Bu doku

değişikliği kıyılarda yoğunlaşan büyük bir doğal ve kültürel peyzaj tahribine yol açmaktadır [Sayan,1990]. Yoğun kentleşme, sanayileşme, lüks konut, tatil köyü ve turizm ilgi alanı olan kıyı mekanları tüm bu yönelmelerin sonucunda kaynak ve mekan olma özelliğini giderek kaybetmektedir. İnsanlar için cazip yerleşim mekanları olan kıyıların hatalı planlama ve kullanımından oluşan sorunlar, sonuçta yine toplumu etkilemektedir [Güleç, 1983].

¹Bu çalışma TÜBAP (Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Başkanlığı)tarafından desteklenmiştir.

Ekonomik kalkınmanın dengeli ve yararlılık ilkelerine uygun olabilmesi için ülkemizde doğal mekan boyutu ile bütünleşen bir planlama anlayışının tanımlanması, benimsenmesi ve planlama modelinin ülkemizin kalkınma planlarına, çevre politikalarına, ekolojik planlama sürecine entegre edilmesi gerekmektedir [Atabay, 1996].

Marmara Bölgesi'nde uzun bir kıyı şeridinde sahip olan Tekirdağ ili, yanlış ve plansız alan kullanımları nedeniyle doğal ve kültürel peyzaj tahribinin en somut şekilde görüldüğü kıyı illerinden birisidir. Tekirdağ ili her kullanım için uygun olabilecek arazi ve kaynak seçeneklerine sahip iken, kıyı şeridi boyunca uzanan verimli tarım arazilerinin önemli bir bölümünün günümüzde yerleşimlere ve sanayi tesislerine terk edildiği görülmektedir.

Bu araştırma için, kıyı şeridi alan kullanımları ve planlamasına yönelik yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve araştırmanın gerçekleştirilmesine ve yönetime katkıda bulunabilecek çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları; Sayan (1990), Yücel (1999), Memlük ve ark. (2000), Erginöz (1998), Kaplan (1995), Alparslan ve Erdem (tarihsiz), Yılmaz (1998), Korkut (1997), Yetim (2003).

Bu çalışmada, Tekirdağ kıyı şeridinin geçmişteki ve şimdiki alan kullanımları CBS sistemlerinden yararlanmak suretiyle karşılaştırılmakta, yanlış alan kullanımlarının neden olduğu sorunlara dikkat çekilmekte, çevre duyarlı planlama yaklaşımlarının önemi vurgulanmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma; Şekil 1'de gösterilen, Tekirdağ ilinde Marmara Ereğlisi ile Şarköy arasındaki 125 km'lik kıyı şeridinde yürütülmüştür. Araştırma 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada; çalışma alanına ait, 1/25.000 ölçekli 15 adet topografik harita, 1/35 000 ölçekli 31 adet hava fotoğrafı bilgisayar ortamına aktarılmış, Arc-View Image Analyst programı ile koordinatlandırılarak birleştirilmiştir. Bu paftalar daha sonra ArcView 3.2 programı ile sayısallaştırılmıştır. İkinci aşamada; bilgisayar ortamında elde edilen araştırma alanına ait harita, arazi

çalışmalarının daha detaylı yapılabilmesi için 1 km² lik karelere ayrılmıştır. Üçüncü aşamada; haritada işaretlenen her bir kareye ilişkin arazi çalışmaları ve mevcut durum analizleri yapılmıştır. Bu aşamada Harita Genel Komutanlığı'ndan elde edilen 1993 ve 1997 yılına ait 1/35 000 ölçekli hava fotoğraflarından yararlanılmıştır. Bu hava fotoğrafları ve sayısal toprak haritaları [1985] yardımıyla alanda yapılan gözlemler karşılaştırılmış alan kullanımlarındaki değişimler ortaya konulmuştur. Dördüncü aşamada; analiz çalışmalarından elde edilen verilerin sentezi yapılmış, çalışma alanına ait 74 kare, değerlendirmede kolaylık sağlaması açısından yerleşim alanları [ilçe, belde, köy, mahalle] sınırları dikkate alınarak 13 örnek alana ayrılmıştır [Şekil 2]. Bu 13 örnek alanın yerleri ArcView 3.2 programı ile sayısallaştırılarak belirtilmiştir. Son aşamada; 13 örnek alanın mevcut durumu arazi çalışmaları ve fotoğraf çekimleriyle ortaya koyulmuş, geçmiş yıllara ait hava fotoğrafları ve toprak haritaları yardımıyla karşılaştırılarak irdelenmiştir.

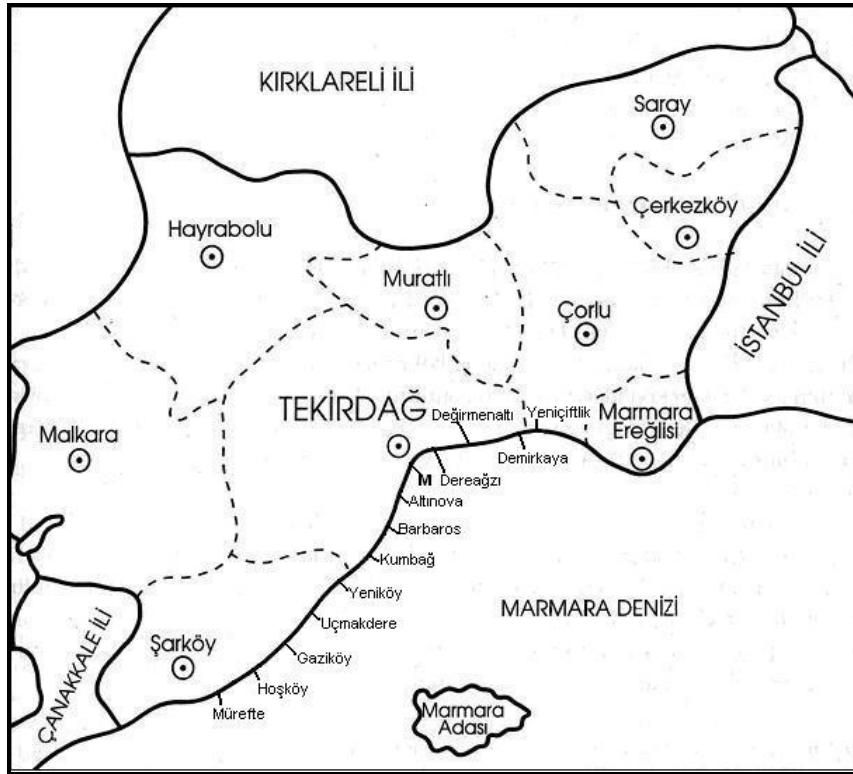
Bulgular ve Tartışma

Şarköy-Mürefte: 1985 yılına ait haritada bağ alanlarıyla kaplı olduğu görülmektedir [Şekil 3, sağ üst]. Arazi çalışmaları sırasında 1997 yılına ait hava fotoğrafları [Şekil 3, sol üst] ile günümüzdeki mevcut alan kullanımları [Şekil 3, alttaki fotoğraflar] karşılaştırıldığında, bağ alanlarının önemli oranda azaldığı, Şarköy merkezden Mürefte yönüne doğru ikinci konutların ciddi bir artış göstererek yayıldığı gözlenmiştir.

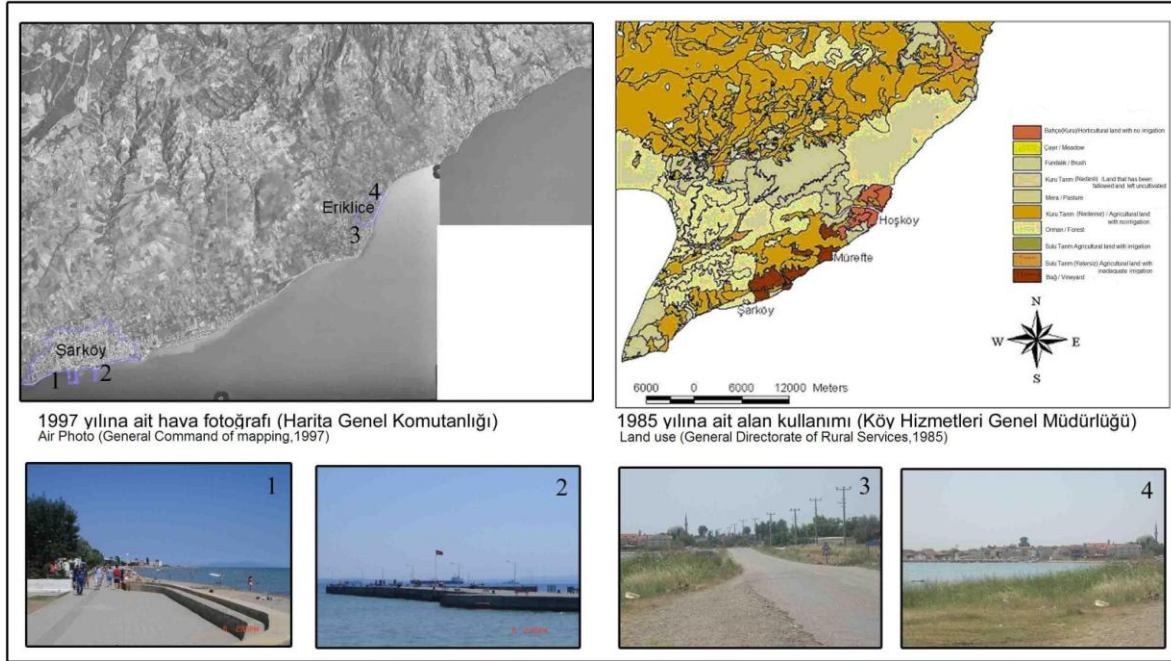
Mürefte-Hoşköy: Mürefte, önemli turizm merkezlerinden biri olup, iklimi, mikroklima özellikleri ile üzüm bağları ve şarap fabrikaları ile bilinmekte ve Türkiye'nin depreme hassas bölgelerindedir. Mürefte - Hoşköy kıyı şeridinin 1985 ve 1997 yıllarına ilişkin alan kullanımları ile mevcut durum analizi Şekil 4'de verilmiştir. Bu alanın, bağ ve kuru tarım [nadassız] alanlarıyla kaplı olduğu görülmektedir. [Şekil 4, sağ üst]. Günümüzde bu alanların yerini büyük bir hızla ikinci konutların aldığı gözlemlerimizle saptanmıştır.

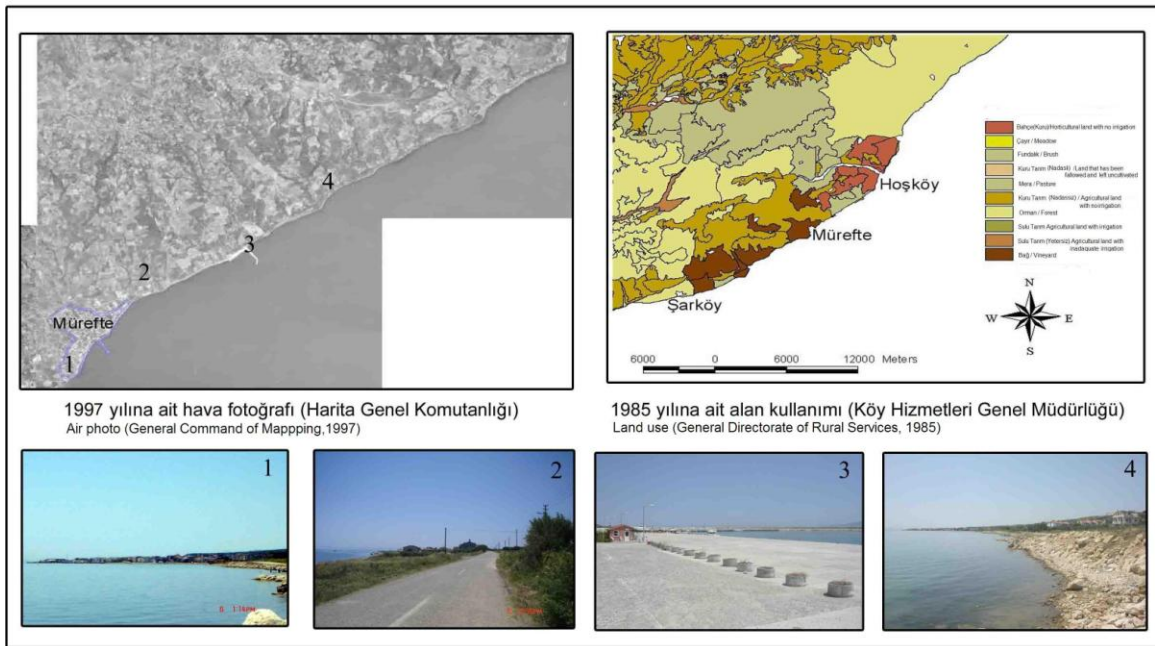
Şekil 1. Tekirdağ kıyı şeridi [Anonim 2002a]
Figure 1. Tekirdag coastal zone [Anonymous 2002a]

Şekil 2. Araştırmanın yapıldığı 13 örnek alanı gösteren harita
Figure 2. Location of study areas (13 case areas)

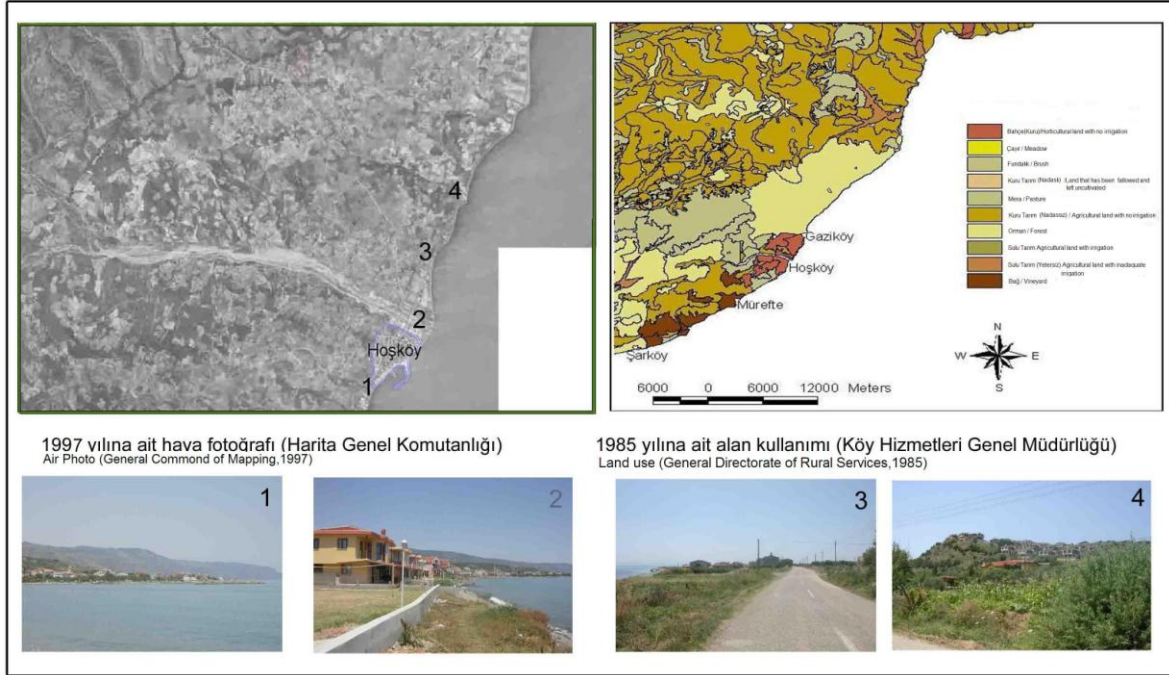
Şekil 3. Şarköy-Müreffe kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 3. Şarköy-Müreffe coastal land use and analysis of present land use

Şekil 4. Müreffe-Hoşköy kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 4. Müreffe-Hoşköy coastal land use and analysis of present land use

Hoşköy-Gaziköy: Hoşköy denizi, üzümü, balığı ve zeytini ile ünlü, çok eski bir tarihe sahip bir yerleşimdir. Müreffe ile Hoşköy arasında Hora limanı, yer almaktadır. Şekil 5’de, geçmişte bağ ve bahçe tarım alanları ile

kaplı olan kısımların, şu an eski tuğla fabrikaları, ikinci konutlar ve yer yer tarım arazileri gibi farklı kullanımlarla parçalanmış durumda olduğu görülmektedir.

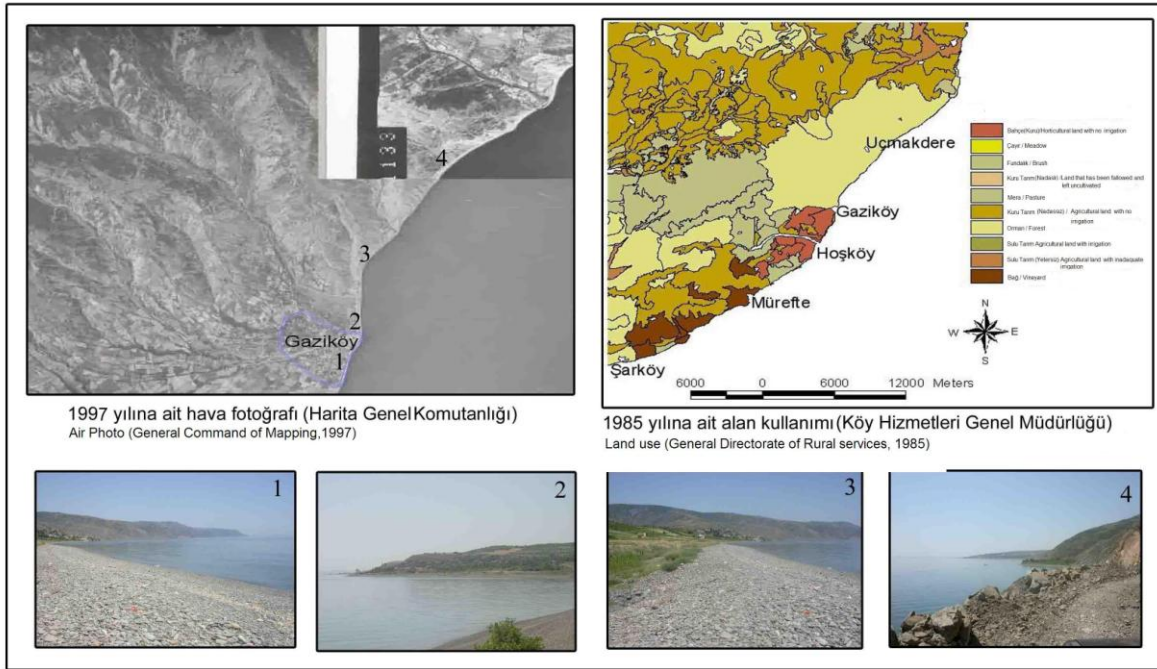
Şekil 5. Hoşköy-Gaziköy kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 5. Hoşköy-Gaziköy coastal land use and analysis of present land use

Gaziköy-Uçmakedere: Eski ismi Ganos olan Gaziköy'ün tamamı sit alanı olarak korunmaktadır. 1985 yıllarında alanın tamamının ormanlarla kaplı olduğu görülmektedir [Şekil 6, sağ üst]. Günümüzde, kıyı kanununda belirtilen, kamusal alan olarak kullanılması gereken alan, özel mülkiyete terk edilmiştir. Ancak, bu güzergah üzerinde yer alan Hoşköy-Gaziköy arasında daha az konut gelişimi gözlenmekle birlikte bu konutlar, yanlış yer seçimi yanında görsel açıdan da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu alana ilişkin analiz paftaları Şekil 6'da verilmiştir.

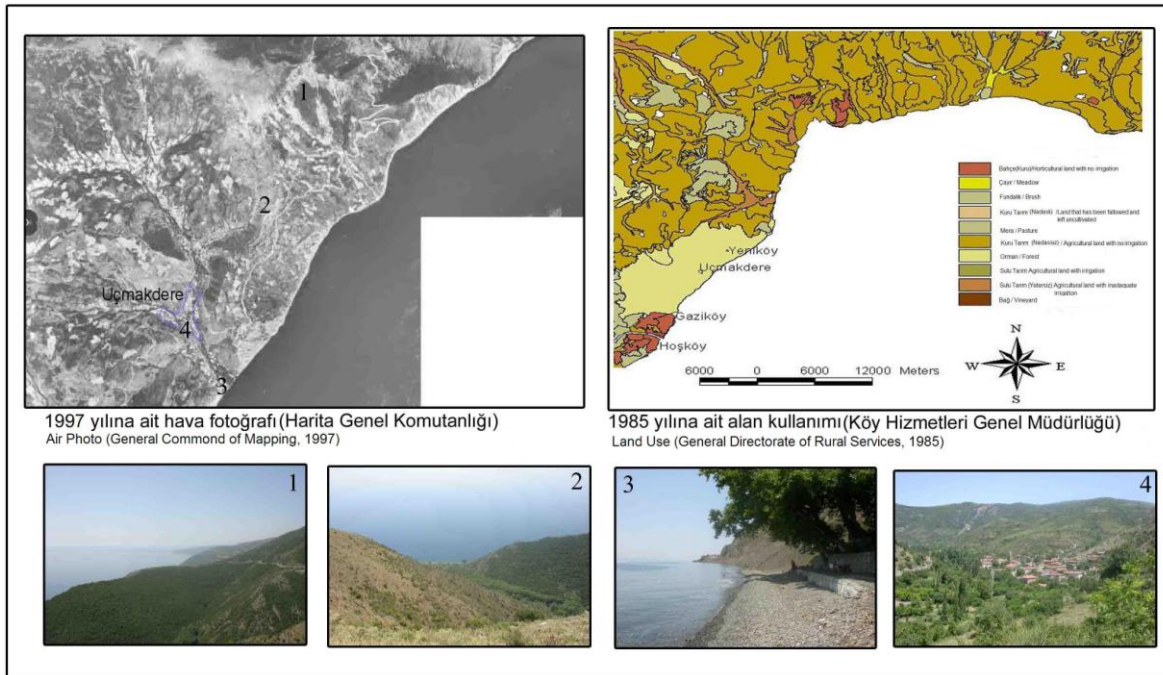
Uçmakedere-Yeniköy: Uçmakedere'de, tarih boyunca bağcılık, ipekçilik, tütüncülük ve balıkçılık önemli olmuştur. Kırsal yerleşim alanındaki evler farklı bir mimari özelliğe sahip, doğayla uyumlu olup, bu alan Tekirdağ'ın ekolojik tahribata uğramamış ender yerlerinden birisidir. Geçtiğimiz yıl Uçmakedere ve Melen, tarihi ve doğal sit

kapsamına alınmıştır. Bununla birlikte, bu sivil mimari yapıları bakımsızlık sonucu tahribata uğramış, bunların yerini beton bloklar almıştır. Bu alana ilişkin analiz paftaları Şekil 7'de verilmiştir.

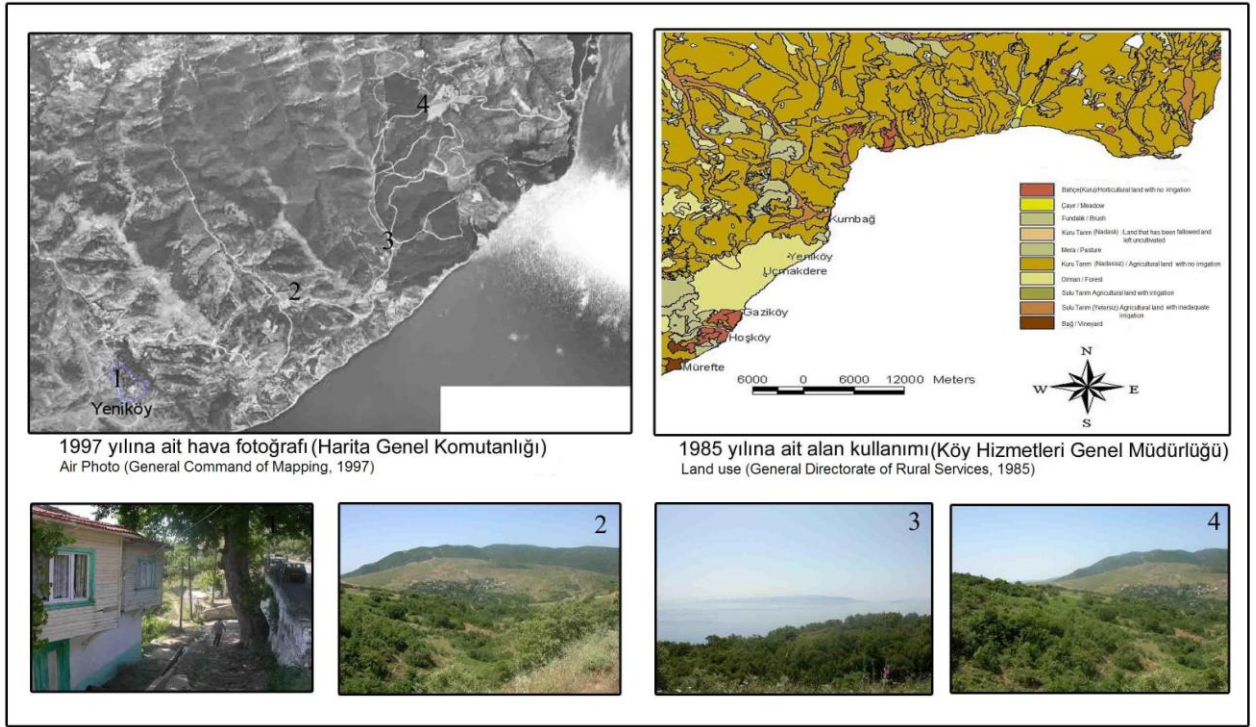
Yeniköy-Kumbağ: Yeniköy'de Tunç Çağı ve Bizans dönemlerine ait eserler bu köyün tarihi değerini ortaya koymakla birlikte, bu arkeolojik bulgular yeterli olmadığından değerlendirilememiştir [Anonim, 2001]. Kıyı şeridinde, topoğrafik yapının elverişli olmaması nedeniyle Ganos Dağları'nın kıyıya bakan yamaçlarından güçlükle geçirilen yol henüz tamamlanamamış, bu da eşsiz doğal yapının bugüne kadar tahribini önlemiştir. Bu nedenle, bu alanda ikinci konutların yer almadığı ancak, 1985 yılı alan kullanım haritasının da desteklediği gibi, yer yer doğal bitki örtüsünün kazınarak bağcılık ve kuru tarım yapıldığı gözlenmiştir [Şekil 8].

Şekil 6. Gaziköy-Uçmakedere kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 6. Gaziköy-Uçmakedere coastal land use and analysis of present land use

Şekil 7. Uçmakedere-Yeniköy kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 7. Uçmakedere-Yeniköy coastal land use and analysis of present land use

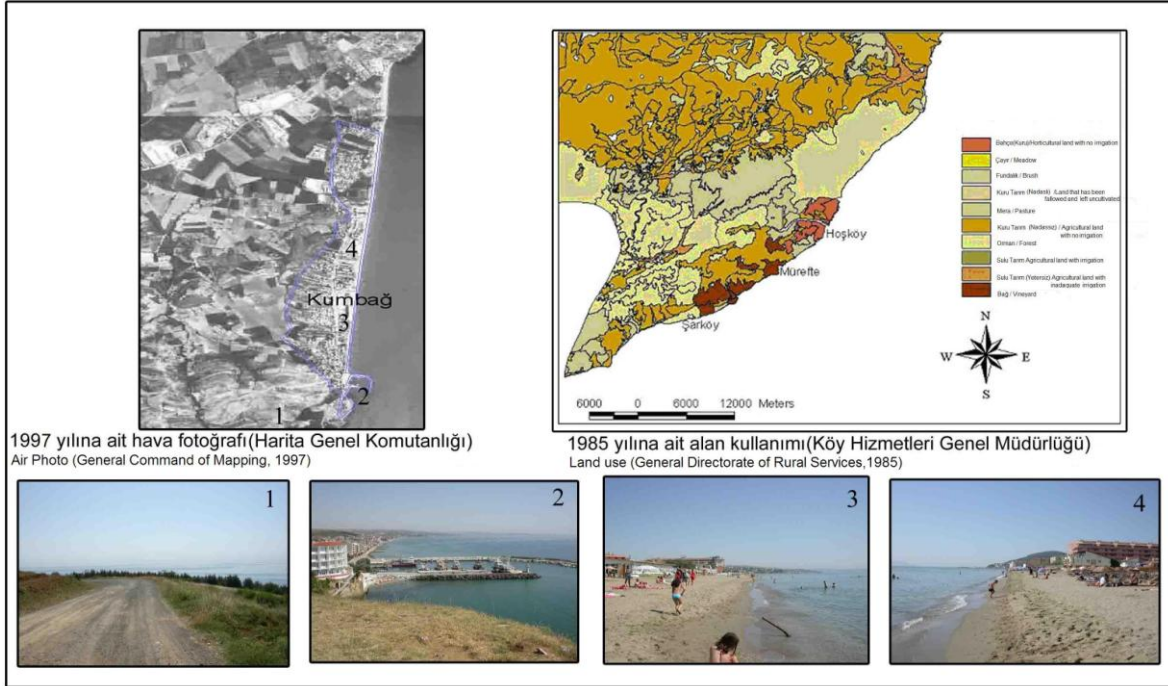
Şekil 8. Yeniköy-Kumbağ kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 8. Yeniköy-Kumbağ coastal land use and analysis of present land use

Kumbağ – Barbaros: Geçmişte orman ve tarım alanlarıyla kaplı bu alan [Şekil 9, sağ üst] İstanbul'a yakın deniz ve kumsal alanlar nedeniyle Tekirdağ ilinde kıyı tahribatının en yoğun olduğu alanların başında gelmektedir. Yeniköy yönünden Kumbağ beldesine girişte, Tekirdağ merkeze kadar doğal yapı neredeyse hiç algılanamayacak durumdadır. Buna neden, karayolunun her iki yönünde uzanan, son yıllarda çok katlı bloklara dönüşmüş, doğal plajı, tarım ve orman arazilerini olumsuz etkileyen, alt yapısı yetersiz yoğun ikinci konut yerleşimidir [Şekil 9, sol üst].

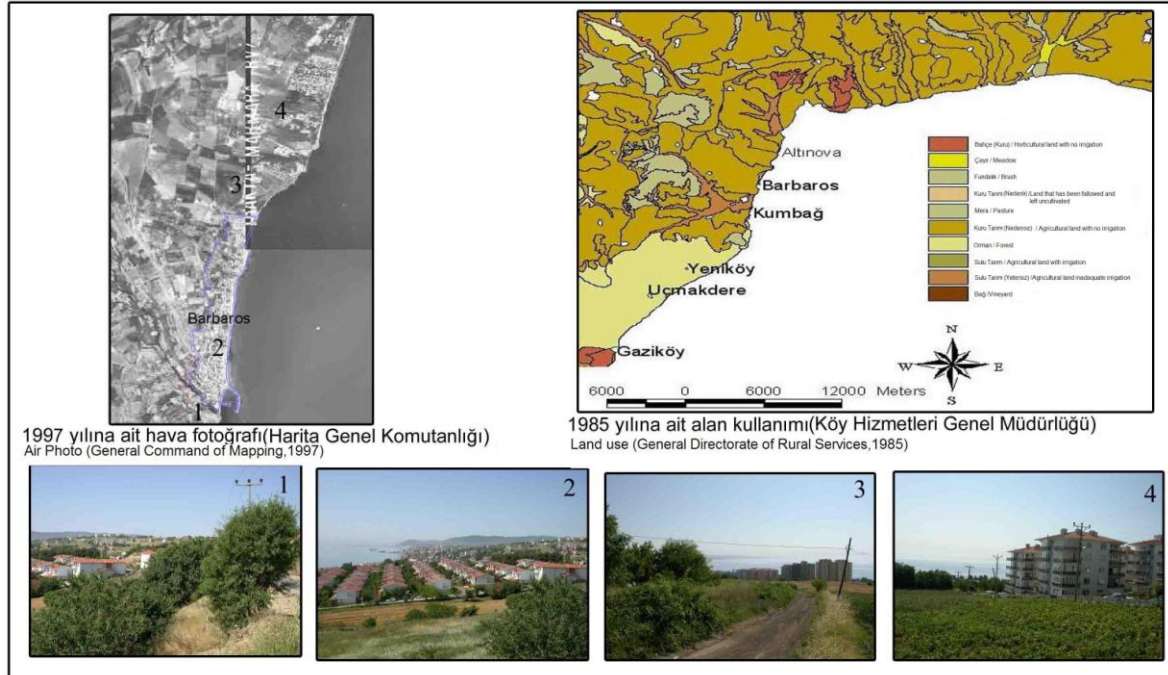
Barbaros-Altınova: Tekirdağ'a yakınlığı, kumsal ve bağ alanlarıyla kentin mesire ve sayfiye yerlerinden olan bu kıyı şeridinde ikinci konutların yerini son yıllarda, zeminin kayalık olması nedeniyle, deprem riskine karşı sürekli oturlan çok katlı yapılar almaya

başlamıştır. Bu alanda kıyıda iç kesimlere gittikçe artan tarım arazileri kuru tarım alanı olarak değerlendirilmektedir [Şekil 10, sağ üst].

Altınova-Tekirdağ Merkez-Dereağzı: Yaklaşık olarak 5 km olan bu kıyı şeridi de tüm kıyı boyunca olduğu gibi değerli tarım topraklara sahip olmasına karşın günümüzde yerleşimlerle heba edilmiştir. [Şekil 11, alttaki fotoğraflar]. Oysa kullanım haritasında bölgenin büyük kısmının kuru tarım ve bağ alanlarıyla kaplı olduğu görülmektedir. [Şekil 11, sağ üst]. Burada yer alan liman bölgesinden Tekirdağ'a kadar devam eden askeriye ait kullanımlar nedeniyle bu kısım tamamen korunmuş haldedir. Kıyıda diğer bir kullanım ise en önemli promenad ve rekreasyon alanı olan kıyı bandıdır. Bu alanda deniz, 1999 yılından itibaren yaklaşık 100 m'ye yakın genişlikte doldurulmuştur.

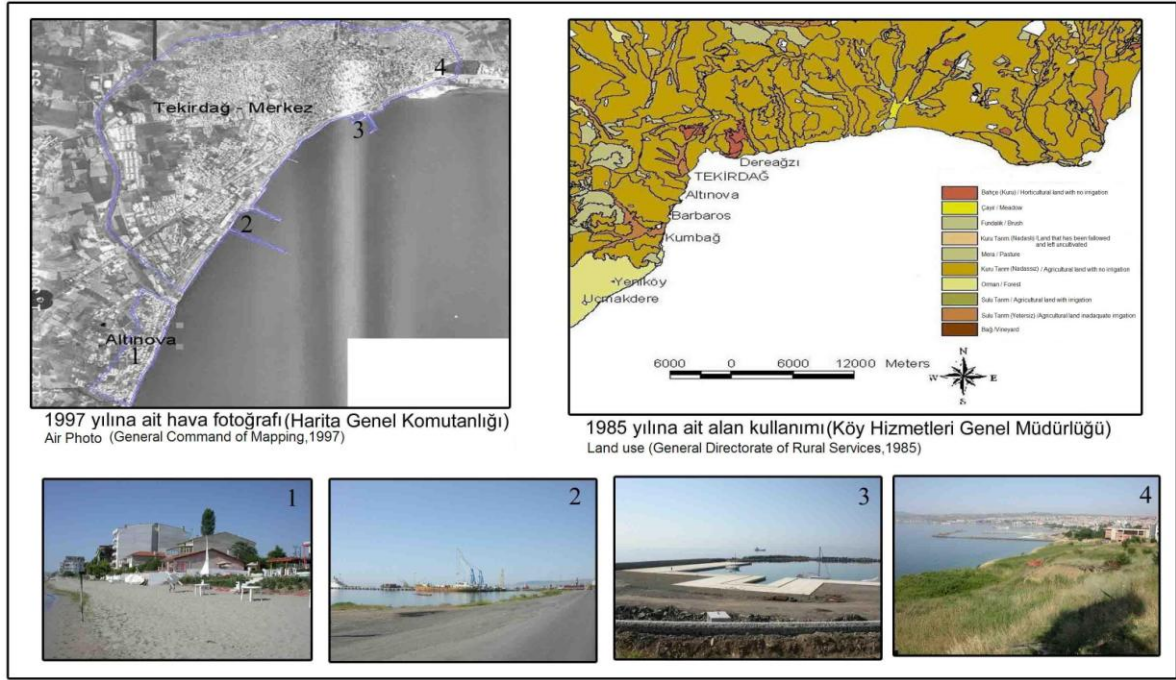
Şekil 9. Kumbağ-Barbaros kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 9. Kumbağ-Barbaros coastal land use and analysis of present land use

Şekil 10. Barbaros-Altınova kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 10. Barbaros-Altınova coastal land use and analysis of present land use

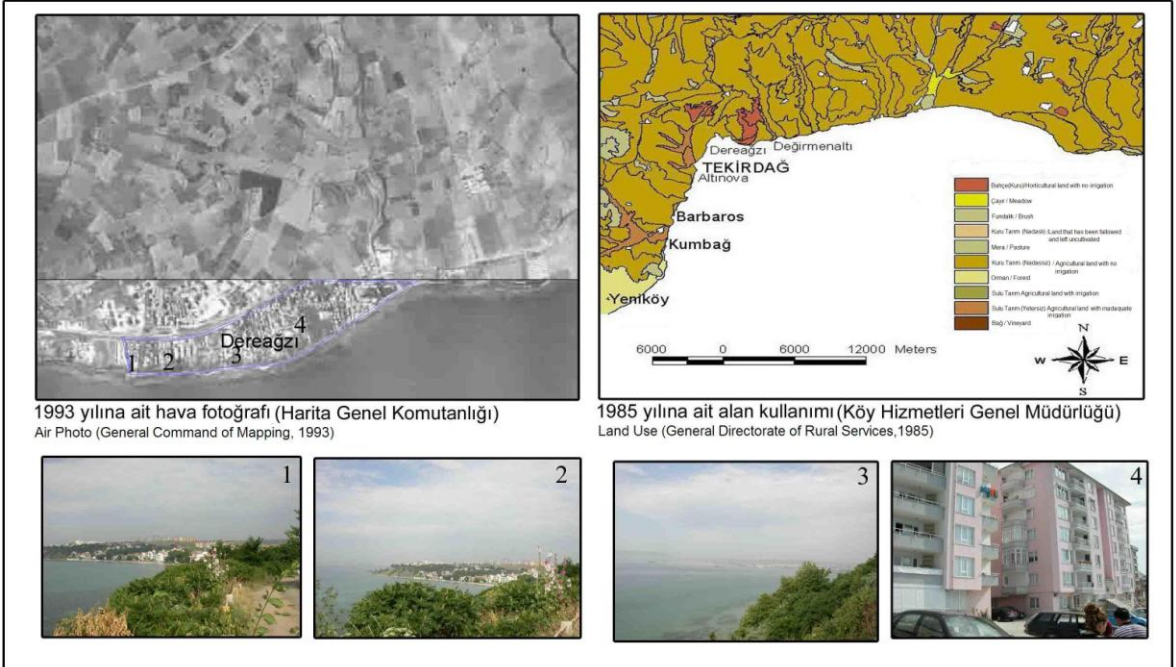
Dereâğızı-Değirmenaltı: Sürekli konut olarak da kullanılan yoğun bir ikinci konut yapılaşmasının olduğu, yaklaşık 2 km olan bu alanda kirlenme nedeniyle denizden yararlanılamamaktadır. Dereâğızı'nın büyük

bölümü dere yatağında kurulmuş olduğundan deprem açısından da Tekirdağ'ın en riskli bölgelerinden birisidir. Bu alana ilişkin analiz paftaları Şekil 12'de verilmiştir.

Şekil 11. Altınova-Tekirdağ Merkez-Dereagzi kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi

Figure 11. Altınova-Tekirdağ Merkez-Dereagzi coastal land use and analysis of present land use

Şekil 12. Dereagzi-Değirmenaltı kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi

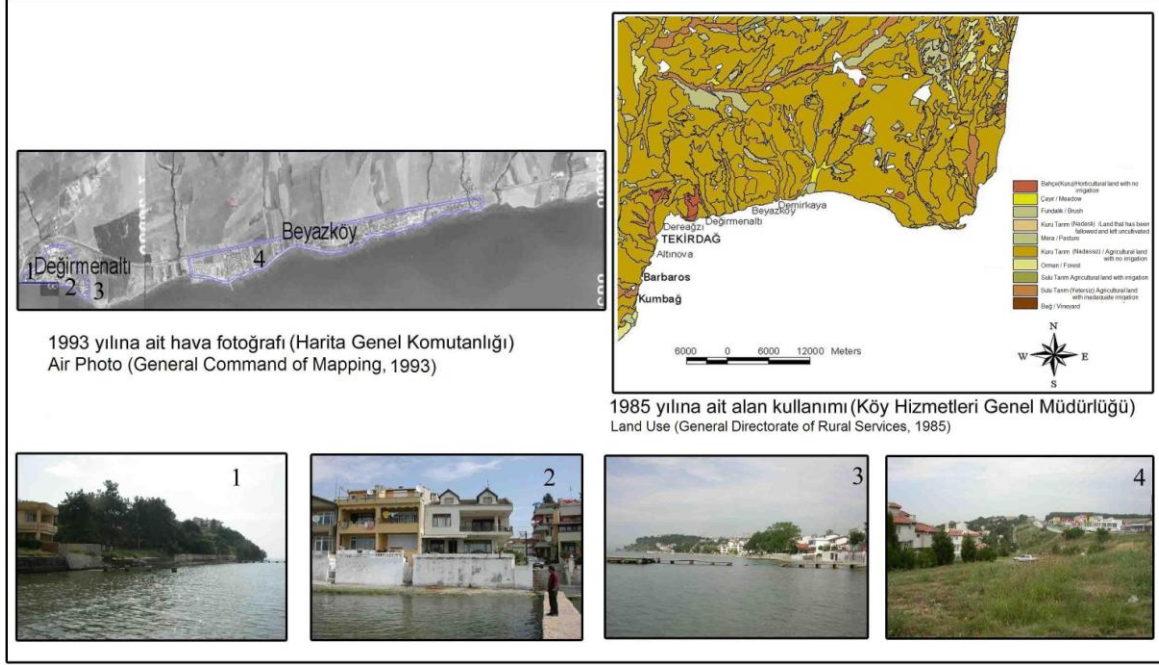
Figure 12. Dereagzi-Değirmenaltı coastal land use and analysis of present land use

Değirmenaltı-Demirkaya: Bu kıyı şeridi büyük kısmı sürekli konuta dönüşmüş olan ikinci konutların en yoğun yer aldığı alanlardan birisidir. Ulaşım hattı üzerinde yer alması, merkeze yakınlığı ve kıyı şeridine paralel oluşu bu bölgeyi yerleşim için çekici bir konuma

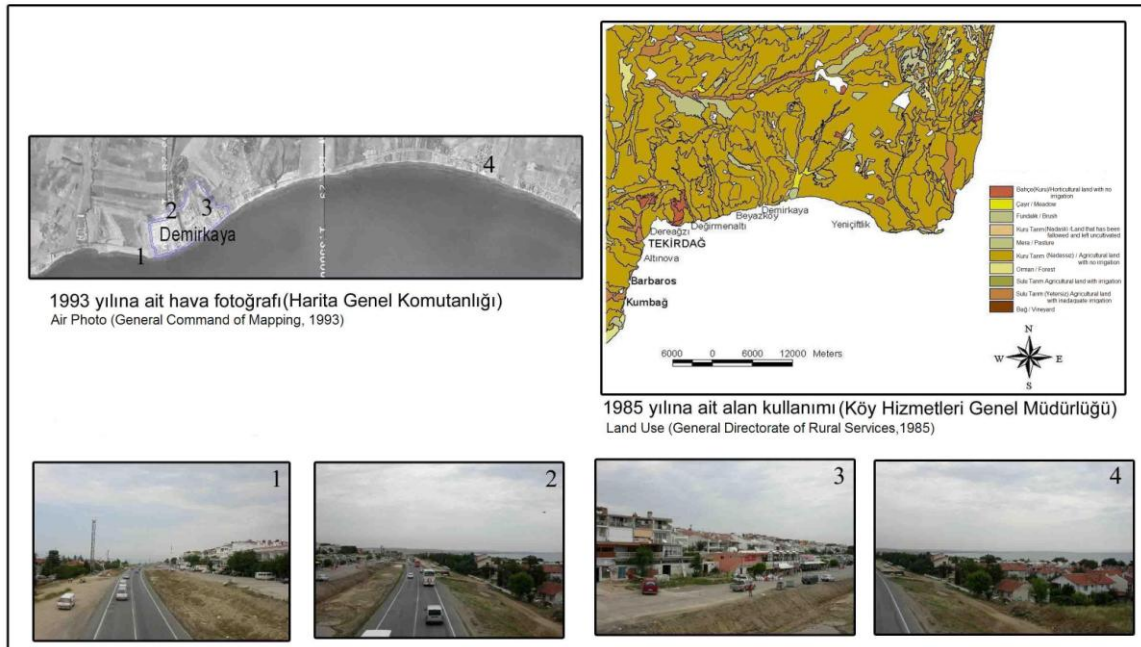
getirmiştir. Geçmişte tarım alanlarıyla kaplı olan bu alan, günümüzde birbiri ardınca sıralanan konutlarla kaplı bir alana dönüşmüştür [Şekil 13, sağ üst]. Bu alana ilişkin analiz paftaları Şekil 13'de verilmiştir.

Demirkaya – Yeniçiftlik: Demirkaya, karayolunun hem deniz yönünde hem de iç kesimlerine doğru ikinci konutların yoğun şekilde ve en olumsuz örneklerin yer aldığı

yerleşim yeridir. Bu siteler görsel kirlilik yanında, atıklarıyla da Marmara Denizi'nde kirlilik yaratmaktadır. Bu alana ilişkin analiz paftaları Şekil 14'de verilmiştir.

Şekil 13. Değirmenaltı - Demirkaya kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 13. Değirmenaltı - Demirkaya coastal land use and analysis of present land use

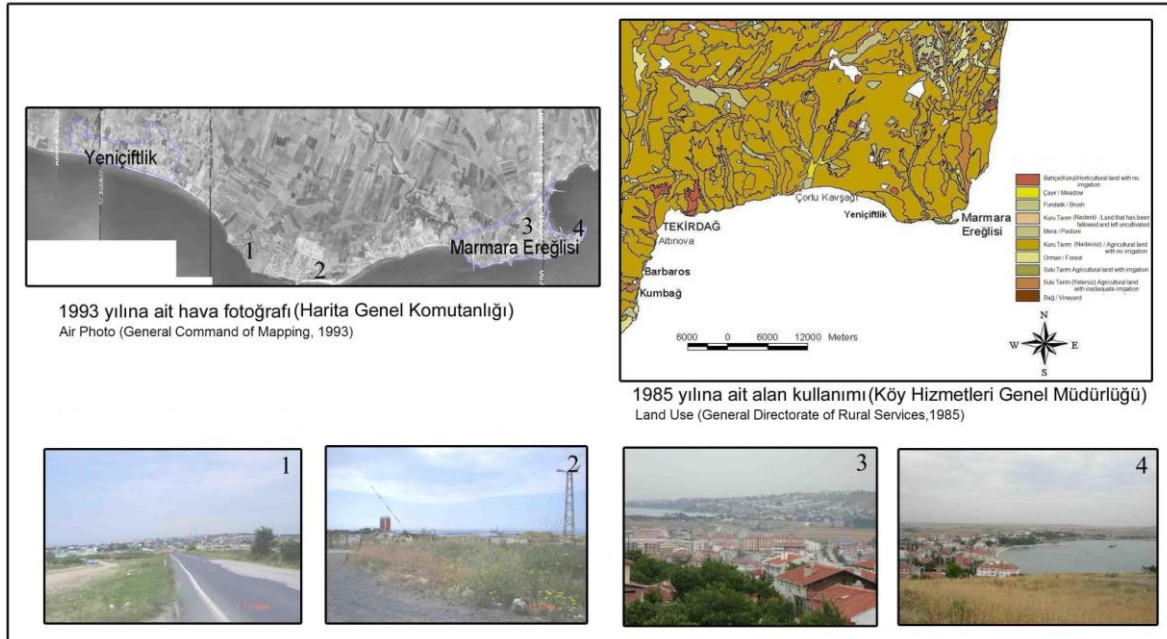
Şekil 14. Demirkaya-Yeniçiftlik kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 14. Demirkaya-Yeniçiftlik coastal land use and analysis of present land use

Yeniçiftlik –Marmara Ereğlisi: Bu güzergahta, kıyı şeridi boyunca ikinci konutların yer yer devam ettiği görülmektedir. Plajlar ve geniş kumsal alanlara karşın, ilçede turizmin etkisi diğer kıyı yerleşimlerine oranla daha azdır. Beklenen Marmara depremine karşın ilçede bulunan Türkiye’deki ilk doğal gaz depolama tesisleri büyük risk taşımaktadır. Ayrıca Marmara Ereğlisi’nde NATO’ ya ait bir liman bulunmaktadır. İlçede, halen kazı çalışmaları devam eden Perinthos Antik kenti kalıntıları yer almaktadır [Anonim 2001]. Bu alana ilişkin analiz paftaları Şekil 15’de verilmiştir.

Araştırma alanı kapsamında, genel olarak doğal ve kültürel yapı özelliklerinin korunmadığı, yanlış arazi kullanımından kaynaklanan çevresel bozulmaların olduğu dikkati çekmektedir. Kıyı şeridinde yerleşim alanlarının yoğun olarak dere taşkın sahalarında, dolgu alanlarda ya da jeolojik açıdan uygun olmayan alanlarda yer aldığı, yeşil alan ve sosyal donatıların yetersiz olduğu görülmektedir. Araştırma alanı içinde I. II. ve III. sınıf tarım toprakları bulunmaktadır. Tekirdağ Belediyesi Uygulama İmar Planı İlke ve Kararları’nda; amaca uygun kullanılması önerilmiş olan arazilerin amaç dışı kullanıldığı görülmüştür. Yine aynı kararlarda tarım

alanlarında konut yapılması durumunda kat sayısı sınırlı tutulmuştur. Dere taşkın sahalarında ise alan bütününde yerleşmeye açılmayıp taşkın alanı olarak bırakılmıştır [Anonim, 2002b].

Tekirdağ Belediyesi Uygulama İmar Planı İlke ve Kararları’na karşın, mevcut alan kullanımlarına ve gözlemlerimize göre; Tekirdağ merkezinde yer alan Dereağzı’nın bir bölümü dere yatağı ve heyelan bölgesi üzerinde, Değirmenaltı da taban arazi üzerinde kurulmuş olup deprem riskine karşın, yapılanmanın en yoğun olduğu yerleşim yerleri olarak belirlenmiştir. Yanlış arazi kullanımlarının en belirgin örnekleri Şarköy-Hoşköy arasındaki tarım topraklarında görülmektedir. Araştırma alanında seçilen örnek alanlar kıyı boyunca genellikle 0 kotundan başlayıp kuzeye doğru 250 metreye kadar değişmektedir. Ancak bu yükselti Yeniköy- Uçmakedere arasında 945 metreye kadar ulaşmaktadır. Tüm sahil şeridi deprem açısından risk taşımakla birlikte, önemli turizm merkezi olan Şarköy’den Tekirdağ Merkez’e kadar uzanan alan bu açıdan en riskli bölgedir. Özellikle Şarköy-Mürefte arasındaki mevcut yerleşimler ile yeni yerleşim bölgelerinin deprem gerçeği dikkate alınarak planlanmadığı gözlenmiştir.

Şekil 15. Yeniçiftlik – Marmara Ereğlisi kıyı şeridi alan kullanımları ve mevcut durum analizi
Figure 15. Yeniçiftlik – Marmara Ereğlisi coastal land use and analysis of present land use

Tekirdağ Belediyesi Uygulama İmar Planı İlke ve Kararları' nda; merkezde Altınova Mahallesi'nde konut adaları ayırık düzende 5 katlı olarak önerilmiştir. Aynı mahalle sınırları içinde sahil kesiminde zemin zayıflığı nedeniyle yapılaşma jeolojik etütlerin sınırladığı ölçüde bitişik düzende 3 katlı olarak önerilmiştir. Bölgede jeolojik yönden sakıncalı alanlar üzerinde belirli bir yapılaşma koşulu getirilmemiş olup yapılacak jeolojik ve jeoteknik etütlere göre karar alınması öngörülmüştür. Merkezin doğusunda sahil şeridi boyunca, II. konut alanlarında iki katlı ayırık düzende yapılaşma öngörülmüştür [Anonim, 2002b]. Oysa, 1993 yılı hava fotoğraflarıyla da desteklenen arazide gözlemlerimize göre; bu mahalle girişinde yer alan, taban suyunun yüksek olduğu, zayıf zeminde 8-10 katlı binalar yapılmış ve yerleşime açılmıştır. Arazi gözlemlerimizde, Değirmenaltı ve Dereağzı mahallelerinde de Altınova Mahallesi'nde görüldüğü gibi, kat yüksekliği 5'den fazla olan çok katlı yapılaşma görülmüştür. 100. Yıl Mahallesi'nde, imar planında jeolojik açıdan sakıncalı olan alanda, daha önceden yapımı durdurulmuş olan çok katlı konutların tamamlanıp yerleşime açıldığı gözlenmiştir. Merkezde yük limanları, daha önceden projelendirilen 2 adet yat limanı ve dolgu alanı içindeki kent parkı özelliğindeki rekreasyon alanlarıyla bütünleştirilen ticaret alanları tüm planlama alanı için hizmet verecek nitelikte oluşturulmuştur.

İmar planı ilke ve kararlarında; planlama alanı içinde eğim derecesi yüksek olan alanlar, dere taşkın alanlarının bir bölümü ve sahil kesimindeki jeolojik yönden sakıncalı alanların yeşil alan olarak kullanılması kararlaştırılmıştır. Sanayi alanlarını konutlardan ayırmak için yeşil bantlar oluşturulmuştur. Üniversite alanı ve II.konut alanları arasında mesire yeri yapılması kararlaştırılmış ve 29,88 hektarlık bir alan ayrılmıştır. Böylece üniversite için imkanların ve planlama alanı için çekim merkezi olma potansiyelinin artması sağlanmıştır. Toplam alan içinde % 2.03' lük bir paya sahip olan üniversite alanı spor tesis ve yeşil alan gibi fonksiyonlarla desteklenmiştir. İmar planında yeşil alanlar için toplam 519,36 hektarlık bir alan ayrılmıştır ve toplam planlama alanı içerisinde % 2.48'lik bir paya sahiptir. Bu alanların içinde spor alanlarına da yer

verilmiştir [Anonim, 2002b]. Plan dahilinde, açık ve yeşil alan toplamı daha önceki asgari 7m²/kişi standartlara uyulmakla birlikte, parkların donatı elemanları açısından yeterli olmadığı ve kent içindeki dağılımının homojen olmadığı görülmektedir.

Araştırma alanımızda doğal yapısı bozulmadan korunmuş alanlar sadece topoğrafyanın yerleşime uygun olmadığı alanlardır. Buna örnek olarak özellikle, Gaziköy – Uçmaktdere ile Uçmaktdere-Yeniköy verilebilir. Uçmaktdere doğal sit kapsamına alınması nedeniyle de korunmaktadır. Bu alanlar doğaya uyumlu turizm (Eko-turizm) kapsamında değerlendirilebilecek alanlardır. Tekirdağ kent merkezi, Kültür Bakanlığı Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı ile Kentsel Sit ilan edilmiştir. Merkezde ve gelişme alanlarında (Değirmenaltı ve II. Konut alanlarında) Arkeolojik Sit kararı alınmış alanlar bulunmaktadır. Kentsel Sit ilan edilmiş olan merkezde önceden yapılmış olan Koruma Amaçlı İmar Planı genel hükümlerine göre; h max. değerleri tescilli binalara göre belirlenmiştir. Tescilli binaların resmi kurum ve ilköğretim tesisi gibi kamu kuruluşlarına verilmesi öngörülmüştür. Bununla beraber, özellikle kent merkezindeki sit alanında, nüfus yoğunluğu ve sınırlı arazi nedeniyle bu hükümlere uyulmadığı görülmektedir. Tarihi değer taşıyan tescilli yapılar koruma adı altında, hiçbir bakım ve onarım olmaksızın olduğu gibi bırakılmıştır. Bu binaların yanına kat yüksekliği çok daha fazla olan, tarihi dokuyla uyuşmayan yapılar tesis edilmiştir. Diğer taraftan kaderlerine terkedilmiş olan tarihi yapılar bakımsızlık sonucu yıkılmakta ya da yanarak elden çıkmaktadır. Gerek nüfus yoğunluğunun fazla olması gerekse sınırlı arazi kullanımı nedeniyle, Tekirdağ kent merkezinde sit alanlarına olan baskının diğer 2 yerleşim alanı [Marmara Ereğlisi ve Şarköy]'na göre daha etkili olduğu görülmektedir.

Tekirdağ merkezinde araştırma alanını etkileyen, yerleşimi ikiye bölen eşik T.C. Karayolları Müdürlüğü'nün projelendirdiği D-100 yeni yol hattıdır. Tekirdağ İmar Planı İlke ve Kararları'nda yeni yol bağlantıları ve gelişme yönleri Tekirdağ merkezinde kıyı şeridine paralel geçirilen duble proje yolu göz önüne alınarak kararlaştırılmış ve kavşaklarla bağlantıları yapılmıştır [Anonim,2002b] . Gözlemlerimize göre; bu duble yol projesinin

uygulanmasıyla kent merkezine, şehirlerarası transit geçişe de olanak sağlayan bir otoban ile bağlantı yapılmıştır. İmar planında Karayollarının planlama alanının kuzeyinden geçen çevre yolu projesine başlanmıştır. Bu çevre yolu projesi tamamlandığında, kıyı şeridindeki büyük araçların da içinde olduğu yoğun trafik baskısı azalacak, kıyı şeridindeki yerleşim alanlarının bağlantısı daha güvenli hale gelecektir.

Sonuç

Sonuç olarak; Tekirdağ'ın gelecekteki gelişmesini çevresi ile birlikte yönlendiren ve uygulama ölçeğine aktarılmış 1/25 000 ölçekli bir çevre düzen planı bugüne kadar yapılmamıştır. Çevre Düzen Planı olmadığından, alan kullanım kararlarının daha küçük ölçeklere aktarılması da söz konusu değildir. Plan hiyerarşisi olmadan parçaçay anlayışla hazırlanan 1/5000 ölçekli Nazım İmar

Planı ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Tekirdağ Belediyesi tarafından ancak 2002 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışmada belirlendiği gibi, en yoğun kullanımlara maruz kalan kıyı şeridi, bu tarihe kadar hiçbir plana uyulmaksızın, gününbirlik kararlara dayanan alan kullanımları ile sağlıklı bir gelişme göstermiştir. Tekirdağ'ın, İstanbul'un yükünü azaltacak bir çekim merkezi olarak görülmesi bu sağlıklı gelişimi daha da hızlandırmıştır. İl genelinde sanayi alanları Çorlu ve Çerkezköy ilçesinde yer almasına karşın etki alanı kıyı şeridini de içine almaktadır. Bu araştırma sonucunda, doğal, kültürel ve tarihi bir potansiyele sahip Tekirdağ kıyı şeridinde en değerli tarım topraklarının yerleşim ve sanayi amacıyla kullanılmış olduğu, kıyı şeridinin önemli bölümünün ekolojik açıdan tahrip edildiği belirlenmiştir.

Kaynaklar

- Anonim, 2001. "Tekirdağ İli Çevre Durum Raporu", T.C. Tekirdağ Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, Tekirdağ.
- Anonim, 2002a. Tekirdağ İli Kültür Haritası, Tekirdağ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Tekirdağ.
- Anonim, 2002b. "Tekirdağ İli 1/5000 Nazım İmar Planı ve 1/1000 Uygulama İmar Planı ve Raporları", Tekirdağ Belediyesi, Promer Planlama, İstanbul.
- Alparslan, E., Erdem, Ü., tarihsiz. "A Study on the Ecological Suitability- Case Study of a Coastal Area; Bademli, Turkey", Urban Ecology, Edited by, Münir A. Öztürk, Ü.Erdem, G. Görk, Ege University Pres, İzmir.
- Atabay, S., 1996. "Ekolojik Temele Dayalı Bölge Planlamasına Küreselleşme Açısından Yaklaşım", Ekolojik Temele Dayalı Bölge Planlama Uluslar arası Sempozyumu, 18-19 Ocak YTÜ Mimarlık Fakültesi Yayın No:MF.SBP-98.083, İstanbul.
- Erginöz, A., M., 1998. "Akdeniz Ülkelerinde ve Türkiye'de Kıyı Kullanımı Yönetimi, İrdelenme ve Öneriler" İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Güleç, S., 1983. "Kıyısal Alanların Rekreatif ve Turistik Yönden Planlanmasında Yeni Bir Yaklaşım", Türkiye 7. Dünya Şehircilik Günü, Kıyıları Kolokyumu, 6-8.12/1983, Trabzon.
- Kaplan, A., 1995. "Doğal ve Kültürel Değerlerce Zengin Kıyı Mekanlarına Yönelik Peyzaj Planlama Yönteminin Foça Örneğinde Ortaya Konulması Üzerinde Araştırmalar" Ege Üni.
- Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı- Doktora Tezi, 10-3100-0000-094, İzmir.
- Korkut, A., 1997. "Tekirdağ Kıyı Şeridi Tatil Sitelerinin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi", Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ Çevre Koruma Vakfı Yayın No: 1, Tekirdağ.
- Memlük, Y., Erdoğan, E., Çalık, E., Cengiz, T., Kılıç, A.N., 2000. "Sinop Örneği ile Marmara Denizi Kıyıları Kullanımı ve Yönetimi", Marmara Denizi 2000 Sempozyumu, 11-12 Kasım 2000, Türk Deniz araştırmaları Vakfı No:5, İstanbul.
- Sayan, S., 1990 "Antalya Kenti Kıyı Bandının Gezi (=Promenad) Alanı Olarak Değerlendirilmesi", Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yetim, L., 2003. Tekirdağ ili kıyı şeridi alan kullanım kararlarının irdelenmesi üzerine bir araştırma", Trakya Üniv. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Yılmaz, S., 1998. Erzurum Ovası Optimal Alan Kullanımının Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Yücel, S., 1999. "İzmir Kenti Konak- Alsancak Kıyı Kesimi Peyzaj Planlaması Üzerine Bir Araştırma", Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.